

**ŽMOGAUS SAUGOS UGDYMO TURINIO INTEGRAVIMAS Į PRADINIO,
PAGRINDINIO, VIDURINIO UGDYMĄ GAIRĖS**

Gairių tikslas:

Užtikrinti žmogaus saugos bendrųjų programų įgyvendinimą pradiniam, pagrindiniam, viduriniame ugdyme.

Uždaviniai:

Derinant mokomojo dalyko ir Žmogaus saugos bendrąją programą, susieti dalyko mokymo turinyje gairėse numatytas temas per atitinkamus mokomuosius dalykus.

	Turinio apimtis iš Žmogaus saugos bendrosios programos	Dalykas į kurį turinys integruojamas 1 klasė	Dalykas į kurį turinys integruojamas 2 klasė
Turinio apimtis 1-2 klasė			
2.1.	Psichologinis pasirengimas grėsmėms ir pavojams.	Lietuvių kalba	Lietuvių kalba
	Grėsmė, riziką ar pavojų keliantys atvejai	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
	Kaip dera elgtis su nepažįstamaisiais ir neatsargaus elgesio pasekmės.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
	Kokiose vietose, kokiose situacijose dažniausiai kyla pavojai asmens saugumui ir gyvybei, įvyksta nelaimingi atsitikimai, kyla grėsmė vaikų seksualiniam išnaudojimui ar prievartai.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
2.2.	Saugi elgsena buityje ir gamtoje.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
	Neatsargus elgesys ir nelaimingi atsitikimai buityje ir gamtoje: kokios grėsmės, kaip apsisaugoti, kokios taisyklės.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas

	Kaip elgtis su gyvūnais: pagarba gyvybei ir meilė; atsargumas ir pagalba.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
2.3.	2.3. Saugi elgsena eismo aplinkoje.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
	Eismo dalyvių elgesys ir atsakomybė, saugaus eismo taisyklės, kelio ženklai.	Pasaulio pažinimas Matematika	Pasaulio pažinimas Matematika
	Eismo įvykis: kaip iškviešti pagalbą telefonu.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
2.4.	2.4. Saugi elgsena ekstremaliosiose situacijose.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
	Gaisrų priežastys.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
	Kaip apsisaugoti nuo gaisrų.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
	Kaip elgtis užsidegus drabužiams.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
	Kur kreiptis pagalbos kilus gaisrui.	Pasaulio pažinimas	Pasaulio pažinimas
Turinio apimtis. 3–4 klasės:			
4.1.	Psichologinis pasirengimas grėsmėms ir pavojams.	Pasaulio pažinimas	
	Pavojingas elgesys ir jo pasekmės.		Pasaulio pažinimas
	Vietos, kur dažniausiai įvyksta nelaimingi atsitikimai.	Pasaulio pažinimas	Lietuvių kalba
	Aplinkos veiksniai ir nelaimingi atsitikimai.	Lietuvių kalba	
	Elgesys, sukiantis grėsmę saugumui: neišsimiegame, skubame, rizikuojame, būname nedėmesingi, neatsargiai elgiamės su pavojingais daiktais, neatsargiai elgiamės su nepažįstamaisiais, kurie gali turėti kėslų seksualiai išnaudoti ar panaudoti seksualinę prievartą.		Pasaulio pažinimas
	Kaip išvengti vaikų seksualinio		Dailė ir technologijos

	išnaudojimo ir seksualinės prievartos.		
4.2.	Saugi elgsena buityje ir gamtoje.	Dailė ir technologijos	
	Neatsargus elgesys ir nelaimingi atsitikimai.	Lietuvių kalba	Pasaulio pažinimas
	Saugumo taisyklės likus vienam namuose.	Pasaulio pažinimas	
	Žmonės ir gyvūnai: kuo panašūs, kuo skiriasi norėdami išvengti grėsmės ir pavojaus.		Pasaulio pažinimas
	Gyvūno šeimininko pareigos, gyvūnų ir aplinkinių saugumo užtikrinimas; žmogaus klaidos, dėl kurių jis nukenčia nuo agresyvaus naminio ar laukinio gyvūno, ir būdai jų išvengti; gyvūno priežiūros klaidos, dėl kurių aplinkiniai gali nukentėti nuo gyvūnų, ir būdai jų išvengti.	Kūno kultūra	
	Gyvūnų gerovė ir deramas elgesys radus sužalotą ar benamį gyvūną ir kur kreiptis nukentėjus nuo gyvūno.		Pasaulio pažinimas
4.3.	Saugi elgsena eismo aplinkoje. Kelio ženklai, eismo dalyviai, saugaus eismo taisyklės.	Matematika	Matematika
	Avarija: kaip iškviešti pagalbą telefonu.	Lietuvių kalba	
	Saugaus važiavimo dviračiu taisyklės; kaip prižiūrėti dviratį, kad važiavimas būtų saugus.	Pasaulio pažinimas	
	Kaip išvengti nelaimingų atsitikimų važinėjanti dviračiu.		Pasaulio pažinimas
	Pavojingas elgesys ir jo pasekmės: neprisisegu saugos diržų; einu per gatvę bet kurioje vietoje; skubu; nežiūriu, kur		Kūno kultūra

einu; žaidžiu su degtukais; mėgstu žaisti prie apleistų pastatų; mielai bendrauju su nepažįstamaisiais; rodau triukus važinėdamas dviračiu; žaidžiu su aštriais peiliais; Vietos, kur dažniausiai įvyksta nelaimingi atsitikimai. Aplinkos faktoriai ir nelaimingi atsitikimai: skubantys automobiliai ir šlapi keliai; atviri elektros laidai; nesaugūs elektros prietaisai; aštrūs daiktai, užtaisyti šaunamieji ginklai; plonos medžių šakos; atviri langai.		
Saugi elgsena ekstremaliosiose situacijose.	Matematika	
Tarša ir aplinka: kaip atpažinti taršos šaltinius savo aplinkoje ir pašalinti pasekmes.		Pasaulio pažinimas
Kaip teršiama aplinka: šiukšlės, nutekamieji vandenys.	Lietuvių kalba	
Oro užterštumas: kaip kontroliuoti.		Lietuvių kalba
Vanduo, jo šaltiniai namuose ir gamtoje: švarus vanduo; vandens tarša.	Pasaulio pažinimas	
Gaisrų priežastys.	Dailė ir technologijos	Dailė ir technologijos
Kaip apsisaugoti nuo gaisrų.	Pasaulio pažinimas	
Kaip elgtis užsidegus drabužiams.		Pasaulio pažinimas
Kur kreiptis pagalbos kilus gaisrui.	Dailė ir technologijos	Pasaulio pažinimas
Kokius nelaimingus atsitikimus ugnis gali sukelti namuose.	Pasaulio pažinimas	
Kokią žalą daro gaisras.		Lietuvių kalba
Kokios dažniausios gaisrų namie priežastys: cigaretės ir degtukai; virtuvė, maisto gaminimas, viryklė; lengvai užsidegantys skysčiai; elektros prietaisai.	Matematika	Pasaulio pažinimas
Kaip išvengti gaisrų namuose.	Pasaulio pažinimas	

	Kaip užkirsti kelią gaisrams gamtoje.		Dailė ir technologijos
	Žalingos gaisrų pasekmės.	Pasaulio pažinimas	
4.5.	Pirmoji pagalba. Kaip sustabdyti kraujavimą iš nosies. Pirmoji pagalba įsidrėskus, nusibrozdinus, nusideginus, kraujuojant iš nosies, užspringus.	Kūno kultūra	
	Atpažinti pavojus, kuriuos gali sukelti elektra, ir suteikti pirmąją pagalbą nuo jos nukentėjus.		Kūno kultūra
5 ir 8 ir 1g(I pusm.) klasėse žmogaus saugos Bendroji programa įgyvendinama per gimnazijos ugdymo plane numatytas pamokas.			
Turinio apimtis. 6-7 ir 3g–4g klasės:			
	Psichologinis pasirengimas grėsmėms ir pavojams.	Lietuvių kalba ir literatūra, biologija	Lietuvių kalba ir literatūra
	Ryšys tarp individo, šeimos ir bendruomenės sveikatos ir saugumo.	Dorinis ugdymas	etika
	Kas yra prekyba žmonėmis, kokios galimos priežastys ir kaip netapti prekybos žmonėmis auka.	Dorinis ugdymas, biologija, istorija.	tikyba
	Kokios bendruomenės įstaigos ir organizacijos gali suteikti pagalbą.	Dorinis ugdymas Gamtos mokslai	
	Kokiais būdais galima stiprinti savo, šeimos, bendruomenės sveikatą ir saugumą.	Dorinis ugdymas, biologija	etika
	Mano indėlis kuriant saugią bendruomenę.	Dorinis ugdymas, biologija, istorija.	tikyba
2.2.	Saugi elgsena buityje ir gamtoje:	Chemija, biologija, fizika, dorinis ugdymas	Lietuvių k. ir literatūra
	Kaip įvertinti saugumo savo aplinkoje lygį.	Chemija, biologija, fizika, kūno kultūra	
	Kodėl svarbu atsakomybė: informavimas apie nesaugią situaciją gali išgelbėti gyvybę.	Lietuvių k. ir literatūra	

	Aptarti pavyzdžius iš savo aplinkos.	Chemija, biologija, fizika, dorinis ugdymas	etika
2.2.2.	Saugios ir darnios aplinkos sau, bendruomenei ir gyvūnams kūrimas.	biologija, dorinis ugdymas, geografija	etika
	Gyvūno savininko ir aplinkinių socialiniai vaidmenys, įsipareigojimai ir atsakomybė už pareigų nevykdymą.	biologija, dorinis ugdymas, geografija, istorija.	
	Gyvūnų teisių pažeidimai, jų padariniai ir problemos.	biologija, dorinis ugdymas, geografija, istorija.	
	Lietuvoje veikiančios kompetentingos įstaigos ir organizacijos, kurios suteiktų reikalingą pagalbą bet kokioje žmogaus ar gyvūno situacijoje.	biologija, dorinis ugdymas, geografija, istorija.	
	Informacijos gyvūnų gerovės klausimais įvairiuose informaciniuose portaluose rinkimas ir sklaida, skatinant pilietiškumą ir bendruomeniškumą.	biologija, dorinis ugdymas, geografija, istorija.	
	Gyvūnų gerovės samprata.	Lietuvių k. ir literatūra, biologija, dorinis ugdymas, geografija, istorija.	
	Kaip informacijos sklaida prisideda prie gyvūnų gerovės ir žmogaus saugos užtikrinimo.	biologija, dorinis ugdymas, geografija, istorija.	
2.3.	Saugi elgsena eismo aplinkoje:		
2.3.1.	Eismo aplinka ir eismo dalyvis. Eismo tvarka. Eismo aplinkoje tykantys pavojai, grėsmės; kintančios eismo aplinkos stebėjimas ir vertinimas, savarankiškas naujų, pakitusiai eismo aplinkai adekvačių saugaus eismo modelių kūrimas; pėsčiųjų,	Fizika	Užsienio kalbos

	dviratininkų, keleivių, vairuotojų elgesys eismo saugumo aspektu, jų patirtis eismo aplinkoje (organizuojamos bendraamžių, draugų, šeimos narių apklausos siekiant kuo detaliau išanalizuoti jų elgesį ir patirtį eismo aplinkoje).		
2.3.2.	Kelio, laiko, greičio sąvokų plėtojimas / gilinimas, fizikinių dėsnių įtaka eismo saugumui (derinami su kitų ugdymo sričių programomis).	Fizika	
	Aplinkos apsauga: tarša išmetamosiomis dujomis, poveikis sveikatai, (derinama su kitų ugdymo sričių programomis); aplinką saugančios transporto priemonės (pavyzdžiui, elektromobiliai).	Fizika, chemija, biologija, geografija, istorija.	
	Eismo įvykiuose patiriamos traumos. Šalies, regiono, rajono, miesto traumatizmo analizė, eismo įvykių kaltininkai ir aplinkybės.	Fizika, chemija, biologija, matematika, kūno kultūra	
	Konkrečių eismo įvykių aptarimas ir analizė.	Fizika, chemija, biologija	Užsienio kalbos
	Laiko (metų, savaitės dienų, paros, valandų) avaringumo statistika ir priežastys (analizė).	Fizika, biologija	
2.3.3.	Globalus eismas (sausumos, oro ir vandens transporto keliais) ir transporto priemonės (sausumos, vandens, oro).	Fizika, užsienio kalbos, dorinis ugdymas, geografija.	
	Pėsčiųjų, dviratininkų, mopedų, motorolerių vairuotojų, keleivių traumatizmas.	biologija, kūno kultūra	
	Eismo įvykių, kurių kaltininkais ar nukentėjusiais jie tampa, analizė.	biologija, kūno kultūra, istorija.	

	Priežastys, susijusios su nukentėjusio pėsčiojo, keleivio, vairuotojo veiksmais, ir priežastys, susijusios su kitų eismo dalyvių veiksmais.	Fizika, biologija, kūno kultūra	
	Veiksniai, turintys ar galintys turėti įtakos eismo saugumui (meteorologinės sąlygos, techniniai transporto priemonių gedimai, techninė transporto priemonės būklė, netikėtos kliūtys kelyje, sutrikusi eismo dalyvių sveikata, apsvaigimas nuo alkoholio ir narkotinių medžiagų ir panašiai).	geografija	
	Eismo dalyvių atsakomybė už savo elgesį kelyje, pareigos, nuobaudos už kelių eismo taisyklių pažeidimus.	Istorija	
	Transporto (sausumos, vandens, oro) sukeltas traumatizmas Lietuvoje ir pasaulyje (ar Europos Sąjungoje) (lyginamoji statistika).	Geografija	
	Techniniai įrenginiai, diegiamos inžinerinės priemonės, skirtos pėsčiųjų, keleivių, dviratininkų, mopedų bei motociklų, automobilių vairuotojų pažeidžiamumui mažinti.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Pasyvaus saugumo priemonės.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
2.3.4.	Eismo organizavimo tobulinimas. Eismo dalyvio atsakingo elgesio kelyje ugdytas.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Mokymas ir mokymasis saugaus eismo analizuojant ir vertinant situacijas,	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija

	iškylančias eismo aplinkoje.		
	„Pavojingų situacijų“ vertinimas, teisingų sprendimų priėmimas, praktinis taikymas.	Užsienio kalbos	Užsienio kalbos
	Atsakomybė už save ir kitus eismo dalyvius kelyje	Fizika, chemija, biologija, istorija	Fizika, chemija, biologija
2.4.	Saugi elgsena ekstremaliosiose situacijose:	chemija	
2.4.1.	Civilinės saugos sąvoka: civilinės saugos veiklos: aiškinamas turinys ir nagrinėjamas rizikos įvertinimas, prevencija, parengtis, ekstremaliųjų situacijų valdymas, kūrimas, pratybos, civilinės saugos pajėgos.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Lietuvos gyventojų teisės ir pareigos civilinės saugos srityje.	Istorija	
	Gyventojų apsauga: kolektyvinė gyventojų apsauga, asmeninė gyventojų apsauga..	chemija	
	Evakavimas į saugią teritoriją: skubus, uždelstas evakavimas, evakavimasis savo transportu, evakavimo punktai.	Žmogaus saugos pratybos gimnazijoje	Žmogaus saugos pratybos gimnazijoje
	Kolektyvinės gyventojų apsaugos, taikytos pasaulyje, pavyzdžiai.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Evakuacinis išėjimas: sąvoka, reikalavimai evakuaciniams išėjimams.	Fizika, chemija, biologija, technologijos	Fizika, chemija, biologija, technologijos
	Nagrinėjama, kaip išeiti, jeigu evakuacinis išėjimas uždūmintas arba evakuacija negalima	chemija	

2.4.2.	Gaisro gesinimas: pirminės gaisro gesinimo priemonės, ugnies gesintuvai..	chemija	
	Gesinimo principai: nagrinėjama veiksmų „pranešk-gesink-gelbėkis“ seka skirtingais gaisrų atvejais.	Fizika, chemija, biologija, užsienio kalbos	Fizika, chemija, biologija
	Aiškinamasi skirtumai tarp vandens putų, miltelių, angliarūgštės gesintuvų.	chemija	
	Analizuojamas gaisro gesinimas degimo trikampio komponentų atžvilgiu	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
2.4.3.	Gamtinio pobūdžio ekstremaliosios situacijos: tai ryškūs klimatinių sąlygų pakitimai, sukelti stichinės nelaimės, masinius miškų ir durpynų gaisrus, geologiškai pavojingus reiškinius, ypač pavojingas arba masines epidemijas, epizootijas, epifitotijas..	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Lietuvai būdingi geologiniai, meteorologiniai, hidrologiniai gamtiniai reiškiniai, kurie gali kelti pavojų žmogaus sveikatai ir gyvybei.	Geografija	
	Požymiai pagal kuriuos galima prognozuoti ar atpažinti artėjančią ar potencialiai galimą gamtinio pobūdžio ekstremaliąją situaciją	Geografija	
	Epidemijos, epizootijos sąvokos, pateikiami pavojingų ar ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų pavyzdžiai.		
	Klimato kaitos poveikis: analizuojamos klimato kaitos poveikio sąlygojamos gamtinio pobūdžio ekstremaliosios situacijos,	Geografija	

	jų pasikartojimo dažnumas, intensyvumas.		
	Saugaus elgesio principai artėjant pavojingam gamtiniam reiškiniui ir jo metu esant uždaroje, atvirose vietovėse	Geografija	
2.4.4.	Ekologinio pobūdžio ekstremalioji situacija: aptariama sąvoka, aptariama aplinkos oro užterštumas, vandens užterštumas, dirvožemio, grunto užterštumas arba kitoks jam padarytas poveikis, branduolinė avarija, radiologinė avarija.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Mokiniai diskutuoja apie galimas priežastis, galinčias sukelti ekologinio pobūdžio ekstremaliąją situaciją.	Lietuvių k. ir literatūra, geografija	
	Vertinama ir diskutuojama apie atominės energetikos objektų daromą poveikį (potencialų poveikį) ir pasekmes avarijos tokiuose objektuose metu, radioaktyvių dalelių daromą poveikį gyviesiems organizmams ir gamtinei aplinkai.	Chemija, geografija, istorija	
	Grėsmės ekologiniam saugumui: gamtinės, techninės, socialinės, kriminalinės.	Chemija, biologija	
	Analizuojamos didžiausios Lietuvoje įvykusios avarijos, nagrinėjami didžiausi taršos šaltiniai, didžiausios grėsmių ekologiniam saugumui priežastys: saugos taisyklių	Geografija, istorija	

	nesilaikymas, įmonių personalo neatsakingas elgesys, bereikalingas taupumas, informacijos slėpimas.		
	Globalinės grėsmės ekologiniam saugumui: ozono sluoksnio plonėjimas, šiltnamio efektas, rūgštieji lietūs.	Chemija, Lietuvių k. ir literatūra	
2.4.5.	Techninio pobūdžio ekstremaliųjų situacijų priežastys: nagrinėjama ir diskutuojama apie įvairių technologinių procesų sutrikimus, dėl kurių kyla gaisrai, įvyksta sproginiai, patenka į aplinką cheminiai ir radioaktyvieji teršalai, griūva pastatai, įvyksta įvairių transporto rūšių avarijos, energetikos, magistralinių vamzdinių avarijos ir kiti ekstremalūs įvykiai, būdingi pramonės objektams ir komunikacijoms.	Chemija	
	Nagrinėjamos Lietuvoje vykusios ir galimos techninio pobūdžio avarijos, pavojingiausios Lietuvos įmonės ir avarijos galinčios kilti mokyklos aplinkoje.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Veiksmai pasklidus cheminėms medžiagoms: nagrinėjami veiksmai apsinaudijus, siekiant išvengti apsinaudijimų, kenksmingų medžiagų patekimo į žmogaus organizmą būdai ir apsisaugojimas.	chemija	
	Lyginami veiksmai, jeigu gyventojams nurodyta evakuotis ir, jeigu nurodyta likti namuose.		

	Gyventojų apsaugos nuo radiacinės taršos veiksmai, jodo profilaktika.	chemija	
2.4.6.	Socialinio pobūdžio ekstremaliosios situacijos sąvoka: terorizmas, masinis naikinimo ginklas, spūstis minioje, riaušės.	Fizika, chemija, biologija, geografija	Fizika, chemija, biologija, užsienio kalbos
	Nagrinėjami pavojai ir potencialiai pavojingos vietos.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Terorizmas: nagrinėjami galimi teroristinės veiklos metodai, potencialūs teroristų taikiniai.	Geografija, istorija	
	Analizuojami didžiausių pasaulyje įvykdytų teroristinių išpuolių pavyzdžiai, jų pasekmės.	Lietuvių k. ir literatūra, geografija, istorija	
	Užkrečiamos ligos, kurios gali būti panaudojamos kaip biologinis ginklas.		
	Bioterorizmo galimybė. Įtartinos pašto siuntos.	Istorija, geografija	
	Veiksmai: nagrinėjami veiksmai gavus (radus) įtartina laišką ar paketą, informaciją apie paplitusią biologinę taršą.	Gamtos mokslai	
	Diskutuojuama apie tai, kokios vietos yra potencialiai pavojingos teroristinio išpuolio atžvilgiu, apie įtartinų dėl galimos teroristinės veiklos žmonių požymius.	Chemija, istorija, geografija.	
	Mokomasi pagrindinių taisyklių kaip elgtis tapus įkaitu, atsidūrus po	Dorinis ugdymas	Dorinis ugdymas

	nuolaužomis		
2.5.	Pirmoji pagalba. Pirmosios pagalbos veiksmai esant skirtingiems sužeidimams ir traumoms..	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Pirmosios pagalbos veiksmai esant staigiam cukraus kiekio sumažėjimui kraujyje (hipoglikeminė koma) / epilepsijai.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Kaip elgtis lengvai susižalojus buityje.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Kuo skiriasi pagalba avarinėje situacijoje ir pirmoji pagalba.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Gelbėjimo įgūdžiai avarinėje situacijoje: pagalba esant stipriam kraujavimui, šokui, apsinuodijimui.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija
	Gaivinimas laukiant gydytojo, dirbtinis kvėpavimas.	Fizika, chemija, biologija	Fizika, chemija, biologija

Laukiamas rezultatas:

Mokiniai gebės, žinos kaip elgtis ekstremaliose situacijose, gebės padėti kitiems jose.

APTARTA

Mokytojų tarybos posėdis

2013-05-28

Protokolo Nr. O2-03